

Utdanningsdirektoratet
v/Eline Skogerbø Sørhaug
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO

Innspill til veileder om forsvarlig bemanning i barnehagen

Utdanningsforbundet vil takke for muligheten til å komme med innspill til hva en veileder om forsvarlig bemanning i barnehagen bør inneholde.

Om behovet for mer enn en veileder

Det er avgjørende med en tilstrekkelig og kompetent grunnbemanning i samtlige av landets barnehager, for å sikre alle barn et likeverdig, forsvarlig pedagogisk tilbud. Innledningsvis vil vi derfor påpeke at en veileder om forsvarlig bemanning ikke vil være nok for å løse den alvorlige bemanningskrisen barnehagesektoren står overfor. Våre erfaringer er at veksten i kommunenes frie midler, med oppfordringer fra statlig hold om å bruke mer penger på å øke barnehagenes bemanning, ikke fører til bedringer i sektoren. En veileder om forsvarlig bemanning i barnehagen, må derfor følges av strengere normkrav i loven. Dette for å sikre at det absolutte minimumsnivået som lovfestes i seg selv er tilstrekkelig til at alle barnehager i utgangspunktet kan anses å være forsvarlige pedagogiske virksomheter.

Om hva som skjer ved for lite bemanning i barnehagen

Vi har etter hvert mye kunnskap og dokumentasjon om hva som skjer, eller snarere ikke skjer, når barnehagene mangler tilstrekkelig bemanning:

- 1. Tap av plantid:** Et premiss for at barnehagen kan fungere som en pedagogisk virksomhet, er et personale med tilstrekkelig kompetanse og tid til å bruke denne til beste for alle barn. At barnehagelærerandelen ligger under 50 prosent, er i seg selv en utfordring. Men når den samlede grunnbemanningen i tillegg er for lav, får ikke barnehagelærerne tilstrekkelig mulighet til å planlegge virksomheten. Våre undersøkelser viser at nær 7 av 10 barnehagelærere erfarer at de 4 timene som er avsatt ikke dekker behovet for tid til planlegging, for- og etterarbeid, og det er i stor grad planleggingen av det pedagogiske arbeidet med barna det går utover. Tilbakemeldingen er også at mange ikke får benytte de fire avtalefestede timene, og at dette i hovedsak er grunnet i sykefravær blant de ansatte og egne vurderinger om at det er uforsvarlig å forlate barna og medarbeiderne på avdeling.

2. **Dårligere foreldresamarbeid:** Et godt barnehage-hjem-samarbeid avhenger av god tid til kontakt mellom barnehagens ansatte og foreldrene. FUBs foreldreundersøkelseⁱⁱ viser at så mange som en fjerdedel av foreldrene opplever at personalet ikke har tilstrekkelig tid til å kommunisere med dem ved levering og henting, og like mange opplever at de ansatte har utilstrekkelig tid til oppfølging av deres barn «av og til» eller oftere.
Vi vet også, fra undersøkelser der det er gjennomført prosjekter med økt bemanningⁱⁱⁱ, at dette blant annet har ført til bedre foreldresamarbeid. De ansatte står da sjeldnere alene med barnegruppa når foreldre leverer eller henter.
3. **Utrygge barn og svakere oppfølging:** Det er åpenbart at for lite bemanning i barnehagen først og fremst går direkte utover barna. Flere barn pr. ansatt må nødvendigvis innebære at barna oftere må overlates til seg selv. Det pågående foreldreopprøret^{iv} viser med all tydelighet hvilke utslag dette kan få for enkeltbarn. I tillegg er tilbakemeldingen fra prosjektene der man har fått økt bemanning, at de ansatte i større grad erfarer å være «tett på», og i stand til å følge opp de såkalte «gråsonebarna» bedre.
I tillegg får personalet oftere gjennomført planlagte aktiviteter, og har større mulighet til å dele barna i smågrupper når det er hensiktsmessig. I Tønsberg-prosjektet har de også sett at tilvenning av nye barn har gått bedre, og at det generelt er mindre gråt blant de yngste barna.
Økt bemanning gjør også at utfordringene som følger med sykefravær blir mindre. Når barnehagen blir avhengig av vikarer, som det blir stadig vanskelig å få tak i, sier det seg selv at barnehagedagen fortøner seg mer utrygg for barna. I FUBs foreldreundersøkelse kommer det frem at så mange som 1 av 10 foresatte ofte opplever å bli tatt imot av ansatte de ikke kjenner. Stadig nye, ukjente voksenpersoner, som gjerne ikke kjenner barnehagen eller de faste ansatte, er belastende for mange barn.

Om hva en veileder om forsvarlig bemanning i barnehagen bør omfatte

Med utgangspunkt i det foregående mener Utdanningsforbundet at en veileder om forsvarlig bemanning i barnehagen må omfatte mer enn en «tydeliggjøring av forventningen om å sette inn vikarer når bemanningssituasjonen tilsier det». Å benytte vikarer kan aldri anses som noe annet enn et særskilt tiltak for å løse en mer eller mindre akutt situasjon som innebærer fravær i den faste bemanningen. Når grunnbemanningen i store deler av barnehagesektoren er så lav at det må anses som uforsvarlig, er det behov for tydeligere retningslinjer for hva som anses å være forsvarlig, og ikke minst hva barnehageeier og styrer er forpliktet til å gjøre når bemanningen ikke er tilstrekkelig. Utdanningsforbundet vil også understreke at forsvarlig bemanning ikke kun handler om barnas sikkerhet, men må relateres til formuleringen i barnehagelovens § 26 der det fastsettes at «bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende *pedagogisk* virksomhet». En veileder må derfor inneholde presiseringer når det gjelder:

1. mulighet for å stenge hele, eller deler av, barnehagen, når det mangler bemanning til å sikre en forsvarlig pedagogisk virksomhet gjennom hele åpningstiden
2. mulighet for å redusere barnehagens åpningstid, slik at bemanningen er tilfredsstillende til å kunne drive en forsvarlig pedagogisk virksomhet for alle barn gjennom hele dagen

3. hva som er styrers ansvar og arbeidsoppgaver, så ansvars- og oppgavedelegering til pedagogisk leder på avdeling unngås. Slik delegering vil nødvendigvis innebære en reell svekkelse av bemannings- og pedagognormen
4. hvordan tilstrekkelig grunnbemanning ikke bare kan ses i forhold til antallet barn som befinner seg i barnehagen, men også må relateres til gruppenivå. Her kan flere formuleringer fra Øieutvalget^v, som utredet forslag til ny barnehagelov i 2012, med fordel benyttes
5. barnehagens plikt til å gjennomføre en risikovurdering av hvor mange barn en ansatt kan være alene med ved en eventuell brann eller andre alvorlige hendelser
6. maksimal åpningstid. Lange åpningstider kan i seg selv være pedagogisk uforsvarlig. Det må komme tydelig frem at lange åpningstider fordrer økt bemanning
7. den pedagogiske forsvarligheten ved å flytte barn mellom avdelinger. Barn skal bare kunne flyttes fra en avdeling til en annen når det ligger en pedagogisk vurdering av barns beste til grunn.

Med vennlig hilsen

Morten Solheim
seksjonsleder

Jon Kaurel
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevet signatur.

ⁱ [rapport_03.2023_plantid_arbeidstid_barnehage.pdf \(utdanningsforbundet.no\)](#),
[rapport_01.2024_arbeidstid_barnehage_oslo_kommune.pdf \(utdanningsforbundet.no\)](#),
[rapport_04.2024_arbeidstid_pbl-barnehager.pdf \(utdanningsforbundet.no\)](#)

ⁱⁱ [PowerPoint-presentasjon \(foreldreutvalgene.no\)](#)

ⁱⁱⁱ [Utvidet bemanning i barnehagen \(fafo.no\)](#), [Forsøk med ekstra grunnbemanning i utvalgte barnehager i Oslo kommune – sluttrapport \(fafo.no\)](#), [To ekstra ansatte i barnehagen har ført til bedre relasjoner med barna og større arbeidsglede \(utdanningsnytt.no\)](#)

^{iv} [Et foreldreopprør brer seg over landet: skrekkehistorier har kommet inn – NRK Troms og Finnmark](#)

^v [NOU 2012: 1 \(regjeringen.no\)](#): Barn har rett til å tilhøre en barnegruppe. Barnegruppen skal ha en størrelse som ut fra barnas alder og forutsetninger er trygg og pedagogisk forsvarlig. Organiseringen må ivareta barnas behov for forutsigbarhet og tilhørighet til en barnegruppe og tilknytning til voksne. Ved vurderingen av om en gruppe er trygg og pedagogisk forsvarlig skal det legges vekt på barnas alder, aldersspredning i gruppen, om det er barn med nedsatt funksjonsevne, flerspråklige barn, barns mulighet for å etablere tilhørighet og vennskap, tilgjengelige voksne og personalets kompetanse samt barnehagens fysiske og psykososiale miljø.